

مطبعه و محل اداره :

جمال اوغلنده امنيت
سندوغی جوارنده
شنگول يقوشنده
۲۰ نومرو

مستشرقین مجله

اظہار :

مسلکمزہ موافق آثار
جدیدہ مع الممنونیه
قبول اولنور

درج ایدلمین آثار اعاده اولنماز

دیر ، فلسفہ ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، سیاستنامہ ، وبالخاصہ احوال و مشورہ اسلامیدر بحث ایدر و هفته دہ بر نشر اولنور .

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسری :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تاسیسی

سنه لکی	التی آیلنی	غروش
۶۵	۳۵	۳۰
۶۰	۳۰	۲۰
۱۷	۹	۱۰

در سعادتده نسخہ سی ۵۰ پارہ در

قیرلہ دن مقوا بورو ایله کوندربلیرسہ سنوی

۲۰ غروش فضلہ آلنیر

۱۰ تموز ۳۲۴

اطاعتدن و رضاء الهیسنندن بشقه هیچ بر شیتک نفی اولیه جفتی
انبا ایدیور . « فانتفهم شفاعة الشافعين . فما لهم عن التذكرة
معرضين — ع .

برکت زاده

اسماعیل حق

صفحه	ستون	سطر	غاط	صواب
۱	۲	۸	اولیورکه	اولورکه
۳	۲	۱۶	اجلال	اخلال
۳	۲	۳۰	تنظیم	نظم

وحدت وجود

— ۳ —

« اسپینوزا ، یہ کلنجہ بوفلسوفک مبدأ حرکتی « جوهر »
فکریدر . جوهره بذاته قائم اولان وجود معانی و ریور و جوهر
فکرندن اوصاف ، اعراض فکرینی استنباط ایله دیورکه : جوهر
دیمک وجود نامتاهی دیمکدر ، وجود نامتناهینک نامتاهی صور
کونیسی یاخورد صفاتی اولمق لازم کلیر . انسانلر متصف اولدقلری
عجز نتیجه سی اوله رق بو صفات غیر متشابهدن یالکیز ایکینی ادراک
ایده بیایرلر . بونلرده « عقل غیر متاهی ، ایله « امتداد غیر متاهی »
در . وجود مطلندن صفات غیر متاهی نك ظهورنی استلزام ایدن
بر قانون ضروری انبساط وانکشاف بو صفاتک هر برندن لایعد
صور کونیة متاهیة ظهورنی استلزام ایدر .

امتداده خاص اولان « صور کونیة مختلفه اشباح ، عقله خاص
اولان صور کونیة مختلفهده ارواحدر . ایشته موجوداتک اساسی
بوندن عبارتدر . جوهرله انک اوصاف واعراضنه حکما « طبیعت
مکونه — اسم فاعل صیغه سینله « احاد ناسده الله دیرلر . « طبیعت
مکونه — اسم مفعول صیغه سینله « یاخورد بالذات « طبیعت » ده
صور امتداد الهی تعبیر دیکرله عالم اشباح دنیان عالمک ، صور عقلیه
الهیة ویا عالم ارواح دنیان عالمه خاص سلسله ترتیبات غیر متشابهیه
قارشی ضروری اولان ظهورات متقابله غیر متشابه سیدر .

شو سوزلرینه باقیلیرسه « اسپینوزا » نك ودهله اولاده جناب
حقه بر وجود نص ومستقل اثبات ایتدیکی ، جناب حقک مکمل
وغیر متاهی بر تعین ذاتیله متعین ، شعور نفسی بی حازر بر وجود
مدرکدن عبارت اولدیغنی قبول ایلدیکنظن اولنور . حالبوکه بر از
تعمیق نظر ایدیله جنک اولورسه حقیقتک اولیله اولدیغنی کوریلیر .

« ده قارت » مدرسه سنده جناب حقه اثبات ایدیلن « عقل »
ایکی صورت تحتنده تعین ایدیور ایدی که بونلردن بری « ادراک »
دیکریده « اراده » در . حال بوکه « اسپینوزا » جناب حقک
« اراده » صفتیله اتصافی صورت قطعیده رد ایله : « اراده »

وگاه « الاباذنه » ، « الامن ارتضی » کی کلمات شریفه ایله نفی شفاعتی
تقید ایدر آیتلرده وارددر . بعض ناس اولکی ایله تمسک ایدیور
وبعضلری اولکی ایله ایکنجی آره سنده منافاة بوقکه برینی آخیره حمل
ایتمکه محتاج اولم دیور ، چونکه بوکی اذن و مشیت ایله اولان
استثنا اسلوب قرأنده . قام نفی قطعیده متعارفدر ، بوده سنقرنک
فلاتنسی الاماشاء الله ، « خالدین فیها مدامت السموات والارض الاماشاء الله »
آیت کریمه لرنده اولدیغنی کی مستثنی منهک اذن و مشیت الهیه ایلا وقوع
بولدیغنی اشعار ایچوندر . شو حالده قرأنده شفاعت حقنده نص قطعی
یوقدر ، لیکن شفاعتک اثباتی حقنده حدیث ورود ایلدیکنندن بو حالده
شفاعتک معناسی ندر؟

عندالناس متعارف اولان شفاعت ، شفیعک نزدنده شفاعت ایتدیکی
ذاتی مراد ایتش اولدیغنی بر فعلدن ویا ترکدن فراغت ایتدیرمسیدر .
شو حالده شفاعت ، شفیع ایچون اراده بی انجق ترک وفسخ ایتتمکه
تحقق ایدر . حاکم عادل شفاعتی قبول ایتمز ، مکرکه اولجه خطا ایدوبده
صکره صوابی آکلامش اولمق کی مراد ایتدیکی شی حقنده علمی
تغیر ایتسون ومصلحتک مراد ایتدیکی شیتک خلافتده اولدیغنی کورسون .
فقط حاکم مستبد ظالم مقربلرک نزدنده برشی حقنده کی شفاعت لرینی ،
او شیتک ظلم اولوب خلاف عدالت بولدیغنی بیلدیکی حالده محضاً
کندوسنک شفیع مقربه ارتباطنده کوردیکی مصلحتی عدالت اوزرینه
ترجیح ایدرک قبول ایدر . بویکی نوعک ایکینیده الله تعالی حقنده
محالدر ، زیرا اراده علیه سی علمنه مبنی در ، علمی ایسه ازلی اولوب
تغیر ناپذیردر .

اثبات شفاعت حقنده وارد اولان آثار شو مسروداته کوره
متشابهاتدن اولمغه شومتشابهک متعارف اولان معناسندن حق جل وعلا
حضرتلری تنزیه ایدیلهرک بو خصوصده سالفک تفویض وتسلیمه دائر
مذهبی نظر دفته النورسه او حالده شفاعتی جناب حقک مستجاب
ایده چکی دما معناسنه حمل ایده یلوروز . شفاعت حقنده وارد اولان
احادیثده بوکا دلالت ایدر . صحیحین ایله دیکر کتب احادیثده روایت
ایدلیکی اوزره رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری یوم قیامتده
سجده ایده جنک و جناب حقک کندوسنه او کون الهام ایله چکی حمد
و ثنا ایله ذات الوهیتنه حمد و ثنا ایله چکدر . او زمان کندوسنه
[باشکی قالدر دیله نه دیرلرسه ک سا ویریله چکدر ، و شفاعت ایت نه شفاعت
ایدرسه ک شفاعتک قبول اولنه چقدر] دیه بیوریله چقدر . بو مناجه
شفاعت حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک مراد ایتش اولدیغنی اراده
علیه سنندن شفیع ایچون رجوع ایده چکنه دلالت ایتیبوب بلکه
شفیعک دعاسی عقینده اراده ازلیه تنفیذ ایدلک صورتیله انک
عز و شرفنی اظهار ایتمکن عبارتدر . کذلک بو مناجه شفاعتده
شفیعلرک شفاعته اعتماداً دینک اوامر ونواهیسنده تکاسل ایدن
مغرورلرک غرورینی تقویه ایده جنک بر حال دخی اولیوب بلکه امر
وتصرف هب اللهم اولدیغنی وبوم آخرتده هیچ بر فرده اللهه

الذی فی تقدیرده جناب واجب الوجودك شعور نفسی بی حائز اوله میه جعی سویلدکنن صکره «تیهیک» عنوانی اثرنده : «جناب حق بر عشق معنوی ایله کنندی کنندی سور» دیور .

ینه بر یرده بو عشق معنویدن بحث ایستدیکی صردهده شو سوزلری سه یله یور : انسانلر اکثریا شایان الوهیتیه یاقشه یه حق بر طاقم اقواله جرات ایستدکری حالده ینه ذات الهی بی دوشونمکنن ، سومکنن کندیلمی الامازلر . انسانلرک جناب حقه محبتلری جناب حقه انسانلره اولان محبت غیر متناهی سنک اثر تجویسیدر . بو ایکی نوع محبت محبت واحاه حانه کیره رک خالق ایله مخلوقات اره سننده بر رابطه تشکیل ایدر . حیات حقیقیه ماسوایه مصروف اولان حیات اولیوب جناب حقه موقوف اولان حیاندنر . انسانلر قبلرنده کی محبت الهیک تأثیریه بر برلری ده سورلر روحلر قارشدنر . روح انسانی ، انجق بو محبت سایه سننده حر و مسعود و کنندی اصل لاهوتیسی کی ابدی و غیر قائیدر .

ایشته بر از اول تمایله مسلك الحاده سالک کی کورینن بو فیلسوف بر از صکره بر متصوف کسلیور . عجبا بو تناقضك سببی ندر ؟ بونك سببی «پانتیه ایزم» ك صفحات تکاملنده تأثیرندن ازاده قاله مدینی قانون ضروریدر .

«اسپینوزا» غیر متاهی ایله متناهیك ، جناب حق ایله طبیعتك برلنکده قیام ازلیسنه یعنی وحدت مطلقه وجوده هر فیلسوفدن زیاده قائل اولیور .

فقط عین زمانده بونی بر سیستم صورتنه افراغ ایله اندن بر طاقم نتایج قطییه استنباط ایتمک ، نامتناهی ایله متناهیك حقیقتلریله ، بیلرنده کی مناسباتی صورت واضحه ده کوسترمک ده ایسته یور . بوضورتله قتحامی غیر قابل مشکلاته تصادف ایدرک ذهن هنر سیدنک بتون قوتنه ، قلبنک اولانجه جسات وصفوتنه رغماً ورطه تناقضه دوشویور . یعنی بعض کره کافه حقایق طبیعتده اندماج ایستدیره رک جناب حقی خارجهده وجودی اولیان بر معنای موهوم ص-وزتنده کوستریور . که «پانتیه ایزم» ك نتایجی اعتباریه الحاده قریب اولان «طبیعیون» مسلکی شکلنده کی نوعی دیمکدر . بعض کرده بتون موجوداتی «حیات الهیه» ده فانی کی کوستردرک «حیات انسانیه بی بر فکر الهی ، ذات اللهده متعین بر خیال نزله سنه تنزیل ایله افراطی حیرت وهیانه واران تصوفی «پانتیه ایزم» وادیسنه صایبور !!

تدقیقات تاریخیه بی بوندن ایلری کورتورمکده بر فائده متصور اولایدی ، ده قارت و «قانت» مسلکله انلردن صکره ظهور ایدن دیکر فلاسفه نك مسالکندن ده بحث ایدر ایدک . فقط مسئله نك بوندن زیاده تفصیلی اطنا به ، وودی اوله جغندن بو قدرله اکتفا وحلی صدنده اولدیغمز صوک مسئله یه نقل کلام ایدلم .

«پانتیه ایزم» ك اساسی تدقیق ایلدی کمز ائنده صفحات تکاملنده تابع اولدینی قانون عمومی به دسترس اولمش ایدک . بو مسلک انتقاد و ردینی متکافل اولان قاعده بی شمعی و قانونک کندیسنده ارایه جغز .

مخلوقاتك طبقات سفلیه سنه خاص بر صفتدر ، جناب حقه اراده دکل انجق بر انبساط وانکشاف ضروری اوله بیلیر دیور .

انك اعتقادنجه ادراك دنیلن شی — نامتناهی بیله اولسه — طبیعت مکونه نك ایجاباتندن اولوب طبیعت مکونه نك مخصوصاتندن اولدیغندن جناب حق صفت ادراك ایله متصف دکلدنر . جناب حقه اثبات ایدیلن «عقل» حید ذاتنده صور فکریه دن ، شعور نفسیدن عاری بر عقل مهملدن عبارتدر . بو عقل تعین وانبساطه میل ایدوب کندیسندن صور تعیناتی دیمک اولان افکار ظهور ایلدیکی آنده مقام لاهوتدن تنزل ، بقاع سفلیه طبیعته سقوط واقع اولور .

ایشته کوریلدیور که بو فیلسوف خالق عالم اولمق اوزره حقیقی بر الهیک تعینه قائل اولیوب یالکدر بری دیکرندن وهیسی فکر وجود دنیلن بر فکر اصیلدن ظهور ایدن بر طاقم افکارک ثبوتنه قائل اولیور .

«اسپینوزا» نك صفات الهیه بی نظر اعتباره المقسزین طوغریدن طوغریه عقل ایله امتداد غیر متناهیدن ارواح و اشیاخه کدیکی ظن اولنیور . فلسفه سنک ان ساده نقطه سی ده بوراسیدر . حال بوکه دقت ایدیله چك اولورسه اشیا نك سلسله ظهورینی بویله دوشونمیدیکی ، بویله دوشونمیدیکی کوریلیر . چونکه صفات غیر متناهیه ایله صور متناهیه بیننده بر رابطه نك وجودی لازمدر . مثلاً : مهمل و شعور نفسیدن عاری اولان عقل مطلق ایله ارواح تسمیه ایدیلن و تمایله متعین . متشخص اولان افکارک اراسنده بر طاقم وسائطه لزوم واردر . بونلر انجق او صورتله ممکن الظهور اوله بیلیر . منطق صوک درجه یه قدر رعایتکار ارلان «اسپینوزا» ده جوهرک اوصافی ایچون بعض حضرات (Modes) ازایه و غیر متناهیه قبول ایدیور . مثلاً عقل مطلق ایله عالم ارواح اراسنده عقلک ازلی و غیر متاهی بر حضرتی قبول ایله بوکا حضرت ادراك غیر متاهی ، حضرت فکر الوهیت دیور . اقتضای منطقی «اسپینوزا» یه فکر الوهیتدن صکره ازلی و غیر متاهی دیکر بر طاقم افکار ده قبول ایستدیر یورسه ده ، اسپینوزا ، بونلرک ماهیتلری تعین و ایضاح ایده میور . خلاصه «اسپینوزا» نك جناب حق دیدیکی حقیقت تعین ذاتی و شعور نفسیدن تمایله عاریدر .

هرکسک اسپینوزا» بی الحاد ایله اتهام ایتمی ده بوندن ایلری کلیور . فقط بو اتهام طوغری دکلدنر . چونکه اسپینوزا اصلا الحادی قبول ایتمیور . مصدر اشیا اولمق اوزره غیر متاهی بر مبداء اولک وجودینه قائل اوله رق اکا «الله» دیور .

«اسپینوزا» نك ماحد اولدینی قبول ایلله بیله فلسفه سننده دائماً مهمل و مهم بر الهیک وجودینه قائل کی کوریلدیور . بوده اثبات الوهیتدن زیاده نفی الوهیتی آندیر یور . بو فیلسوفک مسلک حکمتی بعض کرده بام بشقه بر سیا ایله نمایان اولیور . مثلاً جناب حقه ادراك و اراده صفتلریله اتصافی رد ایدرک طبیعت مکونه نك فکر الوهیتی تضمن ایده میه جگنی ، باعتبار الذات نظر ملاحظیه

ما فوق الطبیعیات عائد بر مسلک مقبول اوله بیلیمی ایچون ،
بالکیز اجزای مباحثی بیننده کی انتساق وارتباطک مکمل اولمی ،
خلدن سالم بر ترتیب منطقی ایحتوا ایتمی کافی دکدر . بویله
بر مسلک مکمل بر اثر صنعت اوله بیلیر ایسه ده فلسفه دن ، حقیقتدن
بشقه بر شی بکله بین عقول جدید نژدنده قطعاً حائز اهمیت اوله ماز .
هرهانیکی بر مسلک فلسفینک بو عنوانه کسب استحقاق ایده بیلیمی
ایچون بالکیز منطقه موافق اولمی ، اصلاً تناقضی ایحتوا ایتمی
کافی دکدر ده مهم ، ده قطعاً دیگر بر شرط ده وارد یعنی او
مسلک حقایق اشیا یه توافقی لازمدر .

بنابرین بر مسلک فلسفینک تجاربی ، تجاربدن استحصال اولنان
نایحی نظر اعتباره المسی اقتضایدر . فقط بوندن مقصد من اولمسلک
دائرة تجاربدن محصور قالسون دیمک دکدر ؛ انجق فلسفه نه قدر عالی
بر موقعین تجاربه حاکم اولورسه اولسون دائماً انبری تصدیق و
ایضاحه مجبوردر . خصوصاً که بر مسلک فلسفی طبیعت انسانیه دن
بشقه بر طبیعتک اغانه سیله وضع ایده من ، طبیعت انسانیه نک ایسه
بر طاقم قوانینی ، حدودی ، احتیاجاتی وارددر . هر فلسفوف
بونبری نظر دقتدن دور طو تماماً ، بونلرک مقتضیاتنه ایسترا ایسته من
توفیق حرکت ایتمک مجبوردر . اگر طبیعت انسانیه ده ، انک
لازم غیر مفارقی حکمنده اولان ، قید زمانی و مکانی یه تابع بولنمیان
بر اعتقاد وارسه فلسفه نک انی ده نظر اعتباره المسی لازمدر .

فلسفه وجدان عمومی انکار ، انده جایگیر اولان اعتقادک
بطلانیه حکم ایده من . بالعکس انک منشائی ، سبب تعمق شرح
وایضاح ایله . چونکه وظیفه سی اودر .

مادامک مسالک فلسفیه نک کافی سی بو ایکی نقطه نی یعنی تجاربه ،
عامه نک اعتقادی تشریح وایضاحه مجبوردر ، شو حالده پانته ایزم
ده شو مجبوریتدن ازاده قاه ماز .

حال بوکه بو مسالک سالک اولان فیلسوفلرک کافی سی تجاربی
استحقاق ایتملردر . مثلاً « پارمه نید » « پلوتن » « برونو » « سپینو-
زا » « هکل » کی فلسفه حواسک انسانی تغلیط ایتمدیکنی ، انی
رهبر حرکت انخا ایدن عونمک ، عقللرینی وادی ضلال وخیالده
اوتلاتدقلرینی ، حقیقی ر حکیمک ، تجاربه عطف اهمیت ایتمیرک
هرشینی عقل کوزیله تدقیق و محاکمه ایتمی لازم کله چکی ادعا ایله
دیورارکه : فرض ایده کم تجربه انسانی الداتسون نتیجه سی نه اوله بیلیر ؟
تجاربه علل مؤثره نی ، اساس موجوداتی کوسترمویوب بالکیز معلومات
و حادثاتی کوسترر . حال بوکه فلسفه اصل وعلل اشیا نی یعنی هرشینک
« نیچون » ی ایله « نصل » نی کوسترن بر علمدر . شو حاله نظراً
حکیم اولان کیسه ده وادی تحریاتک خیابای مظلومه سنه دلالت حواس
ایله دک نورمیین عقل ایله کیرمیلیر .

ایشته بتون پانته ایستلرک ادعاری بو مکرر در . انر تجاروب
و اعتقاد عمومی نک همه حال کندی نرینی محکوم ایده چکنی بیلدکلرندن
اصلاً او جهته التفات ایتمه مشلردر . حال بوکه ادعالتک واهیسی ،

تشبثتک اک عقیمی ، دیوانه لکارک اک عجیبی تجاربدن فراغت سوداسنه
دوشمکدر .

بو خصوصده اک ایلری کیدن ده « پارمه نید » در . بو حکیم
ساده ، حقیقی بر فیلسوفک « عقل محض » و فکر وجود « دائره لرندن
دیشاری حقیقه منسی ، بونلرندن بشقه نه وارسه هپسینی هیچه صایمی
لازم کله چکنی ادعایه قدر جرات ایتمدر . بونک تجریمی ده اوصاف
واعراضدن عاری اولان وجود مطلقدن ماعداسنک انکارینه واریر .
اگر تجاربی بسببون استحقاق ایتمش اولایدیلر ، هیچ شبهه یوقکه
« پلوتن » ایله « اسپینوزا » و « هکل » ک دسترس اوله جقلری نتیجه ده
« پارمه نید » ک دسترس اولدیغی نتیجه نک عینی اوله جق ایدی . یعنی
« پلوتن » « وحدت مطلقه » خارجنه حقیقه میه چکی « اسپینوزا »
جوهر دن اوتیه بر ادیم انه میه جق ، « هکل » ده صوک درجه یه قدر
مهم اولان « فکر » دائره سی تجاوز ایده میه چک ایدی .

حال بوکه « پلوتن » التزام کرده سی اولان « وحدت » ده ازلی بر
منشاء تعینات بولور ، « اسپینوزا » « جوهر » دن « عرض » ،
عرضدن صورت چیقاریور ، « هکل » ده فکرک بتون تکاملاتی
ذاتنده مندیج بر استمداد ظهور وانکشافه ، غایت بسیط بر قانون مطرد
نتیجه سی اولان طبیعی و ضروری بر حرکت عطف ایدیور . بک اعلی
بو سوزلری زده تصدیق ایده لم ؛ فقط بو فیلسوفلر تعین ، عرض ،
صورت ، حرکت و تکامل فکرلرینی عجبا نرندن المشلر ؟ بو معلوماتک
کافی سی تجاربه مستند ، تجاربدن مقتبس دکلیر ؟ خلوص و جدیتله
متصف ، حسب المسالک بو معلوماته محتاج اولان بر فیلسوف ایچون
بو معلوماتک منبغی کتمده نه کی بر فائده متصور اوله بیلیر ؟

دیگر مسالک فلسفیه کی « پانته ایزم » ده تجاربدن استغنا ایده من .
ایده میور . چونکه معلومات حسیه ایله وجدان بشرده حکم فرما اولان
اعتقادی انکار ایده چک اولورسه کندیسیده انکار ایتمک تهاسکسنه
معروض قالیر . بر اصله استناداً احوال ووقایعی انکار ایتمک ، بالکیز
محاملات ایله اوغراشمق ، کندیغی غرابته اتهام ایتمیرک دکل ، بلکه
ایشنه کلدیگی زمان تجاربدن استفاده ، کلدیگی زمان استغنا صورتیه
ورطه تناقضه دوشمک دیمکدر .

پانته ایستار عقل و وجدانک کندی لرندن ایستدیگی ایکی بیوک
حقیقتک یعنی ماهیات و تعینات اشیا ایله حقیقت الهیه نک تألیفی امرنده
عجز قطعی کوستریورلر .

بونرکاه مسلک طبیعونه میل ایله جناب حقی ، کاه تصوفه انهماک
ایله حقایق اشیا نی انکار ایتمک لری کی بعض کرده غایت قوی و فقط
عقیم بر عزم ایله بونلرک ایکسینی بردن دراغوش ایتمک ایستادکلرندن
ایکسینی ده الارندن قاچیر یورلر .

اشیا ی سائره نی بر طرفه براقه لم ؛ فقط بونلر تشکیلی اعتباریه
متهای مراتب تکمله واصل ، حقیقت ذاتیه سی صورت قطعیه ده جازم ،
ملکات عقلیه سیله قوای طبیعت حاکم اولان انسانده کی نفس ناطقه یه ،
اراده جزویه یه نه دیه چکلر ؟ « اسپینوزانک » بو ایکی شی حقیقه کی

شیمی ، شو تقسیمه عطف اولنه جق اك سطحی بر نظر اونك غایت طبیعی بر تقسیم اولدیغنی ، انندن قورتولوق قابل اولمایه جغنی تسلیمه کافیدر ، زیرا مدنی اولسون ، وحشی اولسون ، عصریمزده بولسون ، یاخود ماضییه قاریشین ، نه قدر ملت وارسه هپسنگ لسان حالی بونی سویایور .

ایمدی بر شریعت عادلله شو درت قسمدن هر برینك قارشیسنه اوله وجیهلر قویمالیدرکه احکامنه متمسک اولانلر او وجیهلری ایفا مجبوریتده اولسون ؛ او وجیهلرده عدالته ، قانون طبیعتیه تمامیه موافق بولسون . بو ایسه اوله بر ایشدرکه بوکونه قدر دین اسلامدن باشقه سی ایچون اونی قانون عدل وحق ایجابجه یرینه کتیرمک میسر اولماشدر .

أوت ، مسلمانلق انسانلری یوقاریده سویلدیکمز درت قسمه آیریور ، هر قسم ایچونده مسلمانلره اداسی فرض اولان بر طاقم خصوصی وجیهلر کوستریور .

انسانلر نظر اسلامده شو وجهله درت قسم اولیور :

۱ — مسلمانلر .

۲ — ذمیلر . بونلراهل کتاب دیدیکمز یهودیلردن ، نصرانیلر- دن مسلمانلرک اداره سی آلتنده بولنوب مسلمانلرک قانونلریله اداره اولنانلردر .

۳ — مسلمان حکومتلره باریشیق یاخود متفق اولانلر .

۴ — مسلمان حکومتلره محارب اولانلر . شیمی شریعتک مسلمانلره قارشی شو درت قسم حقهده نه کی وجیهلر تعیین ایتمش اولدیغنی برر فصلده کوسترم .

محمد عاکف

مدنیت اسلامیه دن بر صحیفه

یاخود

نتر سوانه

انسانیت — یعنی شخصیت معنویه بشر — دنیا دینلن شو محنت عالنده دست قدرته کسوة آدمیتی اکتسا ایلدی ؛ عصرلرجه بر حیات طفولیت کچیردی ؛ بر طوفان شبانك امواج وحشت و جهالتی اراستنده یووارلاندی طوردی .

بك عظمتی ، بك اسرار انکیز اولان فطرتك ، دوش عجزینه تحمیل ایلدیکی وظائف خلقت و عبودیتی نوکرتك اوزره مکتب معرفتده انه ویریلن الفبای مدنیتی ابتدا کال شوق هوسله او قومغه باشلامش ایکن قامتی بر از سیوریلوب یوکسلنجه تبدیل طور ایدرک شدتی بر خرچینلغه ، و حشیانه بر آزعینلغه طوتولدی :

کتابلرینی یرتمق ، یارچالامق ؛ یازیلرینی سیلمک ، یالامق یرینه معنائیز ، مألوسز : أبوق صابوق صاحبقر ، هذیانلر یازمق ؛ بر آز دها بو یونجه خواجه ادرا کینه ، مرشد عرفانه یومر وقلربی صیقاراق

فکرینی تدقیق ایدلم . باقلم نه نتیجه به دسترس اوله جفر ، « اسپینوزا » کائناتک جوهر ، عرض و صورت دینلن اوج عنصردن تشکلی ممکن اولدیغنی ادعا ایدیور . انسان ایچون ك قوی ، اك مستمر برحس ایله محسوس ، اشیا ی سائره نك هپسندن زیاده قابل تدقیق اولان بر شی وارسه اوده کندی حقیقتیدر . شو حالده « اسپینوزا » نك تشکیل ایده جکی عالده تعین شخصینك مدلول و چیزی اولان « بن لفظك یعنی نفس ناطقه نك موقعی تحری ایدیکز . عجبا نفس ناطقه جوهر . میدر ؟ خیر . چونکه جوهر بذاته قائم بر موجود غیر متناهدر . یکی عرض میدر ؟ عرض ده دکدر ؛ زیرا عرض ده نامتناهدر . هر نه قدر بونامتناهیلک نسبی ، اضافی ایسه ده . شو حالده نفس ناطقه « صورت » دیمك اوله جق . بوده قبول ایدیله مز . چونکه صورت (بر موجود) متعین اولوب بساطتیه برابر کندیسنده برطاقم ملکات مندجدر . شو حالده نفس ناطقه اولسه اولسه بر مجموعه صور اوله . بیلیر . بویه بر صورت قوللکسیونیه بر معنای مجرددن بشقه برشی اوله ماز .

دیمك که نفس ناطقه « اسپینوزا » نك عالندن الی الابد مطرود ، او عالده انك ایچون بر موقع آرامق یهوده در . عجبا بو فیلسوف « اراده » خصوصنده وجدان عمومی و تجربه ایله متحد میدر ؟ خیر .

فرید

سلامت و سعادت

اجتماعی وجیهلر

هانکی انسان اولورسه اولسون ، خصوصیه متمدن عصرلرده ، شو درت اسمک برینه داخل بولنمقدن خالی قاله ماز :

۱ — افراد سائره سیله دین ، لسان ، مقتضیات طبیعیه جهتلرندن اشتراکی اولان ؛ طوغریدن طوغری به اونك قانونیه اداره ایدیلن بر جمعیتک عضوی اولوق .

۲ — اعتقاد ، اخلاق ، عادات نقطه نظرندن کندیسنه مخالف بولنان بر ملته و وطنداشلق ، محکومیت کی قیود ایله مربوط بولنوق .

۳ — داخل اولدیغنی جمعیت آره لرنده بر چوق جهتلرندن منافات موجود اولان دیگر جمعیتلره صرف اتحاد منافع یوزندن دوست کچمک .

۴ — منسوب بولندیغنی جمعیت بینلرنده کی مسائل حیاتیه نك تخالفی یوزندن دیگر بر جمعیه قارشی دشمن وضعی آلمق .

کورولویورکه اوج اولکی حال بویوک جمعیتلرک باشندن هیچ بر زمان اکسیک دکدر ؛ دردنجیسنه کلنجه عالم سیاستده کی موقعنك اهمیته کوره بمضاً یاخود چوق زمان بر جمعیت بوکاده معروض اولور . نته کم مدنیتده ، شوکنده اك ایلری کیدن ملترک استعمار ، استملاک بولتیقه سنده کی جاذبه یه قابیلهرق ، حتی اك کوچوک ، اك زوالی قیله لرله ، صورت دائمه ده حرب ایتمکه اولدقربی کورویورز .